

Szabadka, 1871.

BÁCSKA.

Augusztus 5-én.

VEGYESTARTALMU HETIKÖZLÖNY.

Megjelen:
minden szombaton délelőtt.

Szerkesztői iroda:
Zombori-utca, Reisner-féle ház.

Előfizetési feltételek:

1 negyedévre	1 frt.
1 félévre	2 "
3 negyedévre	3 "
1 egész évre	4 "

Előfizetések és hirdetések felvételnek Szegeden Bába Imre könyvnyomdájában, Oblath Leo ur szabadkai, zentai és zombori könyvkereskedésében, Schaeffer Simon szabadkai könyvkereskedésében s Szabadkán a szerkesztő lakásán.

Hirdetések díja:
Egy 6-hasábos posztos egyszeri beigtatás 6 kr kétszerinél 5 kr. Többszöri beigtatásnál nagy engedményben részesülnek.
Bélyegdíj minden egyes beigtatástól 30 kr.
Nyilttér sora és egyes szám ára 10 kr.

Szabadka, aug. 4. 1871.

A nemzetek individualitása és jelleme igen szépen szokott nyilatkozni mulatságuk eredetiségében. — míg a német magát a mulatsághoz is kommandiroztatja s ott is bizonyos kimértséget tart meg, addig a francia legkomolyabb pillanatait is kedélyességgel szokta fűszerezni, — a magyar szilaj jó kedvében bort, leányt és cigányt ohajt, minden ily kedv nyilatkozat megrovás vagy rosszalás alá nem eshetik, ez velünk született — ezt a klíma, a nemzetek véralakja okozza.

Mindentől azonban elítő azon nyilatkozata a jó kedvnek, mely nyilvánosan, igen sokszor az erkölcsiség, a közrend és nyugalom megzavarásának rovására történik.

Utazóknak, kik Szabadkát meglátogatták, semmi sem esett annyira rosszul, semmit sem róttak meg annyira, mint az utcán le s fel sétáló, magát zenezőval kísértető részeg emberek mulatságát s semmi sem tűnt fel idegeneknek annyira, mint hogy ilyen, a közérköleség rovására történő kicsapongások egész kedélyességgel üzetnek, — mint melyek már megszokottak, mint melyek eltiltására még gondolni sem lehet! ?

Vannak-e Szabadka szabad kir. városának rendészeti közegei s ha igen, — van-e hatalmak a rend és nyugalom fentartását eszközölni?*)

Nem merjük hinni az ellenkezőt. Ha vannak közegek, ha van hatalmuk, miért nem használtatik ez a közjó érdekében?

Éjjel a csendes polgárok nyugalomát háborítottani nem engedni ily egyének éktelen ordítószái által, nappal a legtömbább és a közérköleséget sértő cselekmények akaratlan szemléletétől megmenteni a józan lakosságot nem áll-e a városi rendészet hivatásában?

Nem merjük hinni, hogy fölszólalásunk a pusztában elhangzó szó lenne s azon reményben élünk, hogy legközelebb erélyes intézkedéseket fog tenni rendészetünk eme talán már századokon át üzött s általánossá vált rossz szokás ellenében; kívánja ezt városunk becsülete, kívánják ezt Szabadkaszab. kir. város nyugalmas s erkölcsös polgárai; kívánja ezt a közérkölesiség, kívánja

*) Felvilágosítására ezen t. munkatársunknak, valamint megnyugtatására mind azoknak, kik hasonló szellemben gondolkoznak, annyit mondhatunk, hogy több ízben kezdék szabályozni s eltiltani e megrögzött rossz szokást — de nem sikerült. Közbotosoknak kellene az ilyenekre felvigyázni s az illető csendháborítókat szépen a hátra vinni. Provisorium, valamint a mostani polgármester erélyes kapitánykodása alatt nem voltak hallhatók ezek. Hogy most mintegy újra feléledni látszanak, nem annyira rendészetünk hibájánál róhatóak, mind inkább a közérköle, rosszul magyarázott szabadság által ártalmat légkörben keresendők alapokai. Mostani rendészetünk tejei az ügyek hivatalú emberei, kik nem csak a hivatalos órákban azok, kiknek s kiknek lenni kell, hanem lehetett tapasztalunk hárman is idén kivül: a szokás, mint mondják, megrögzött s ezért egyszerre megszüntetni hájós lassan kell majd irtogatni. Ha valahol, ut áll azon közmondás: Lassan járj tovább érte.

a civilizáció, mert ily cselekmények s kihágások csak a legnyersebb és legműveltebb nemzeteknél képzelhető, hol a közrend még fogalomban sem létezik.

Junius.

Gazdászati és nemzetgazdászati.

A szegényügy.

(Kultur-historiai tanulmány.)

Az egész európai szociális helyzetet sarkában megrögzítő események (készülődnék, melyeknek indító okát nem más honnan, mint a fennálló viszonyok vizátságában kell magyaráznunk s melynek egyik leghatásosabb faktora — a szegénység.

Az emberi ész és puilantropia ez irányban minden lehető megrögzött eme vizás helyzet tömkelegéből az emberiséget ki menteni, — voltak, kik életüket, vagyonukat áldozták elerhetlen ideáiknak az emberiség hazájából — menyországot teremteni. — St. Simon, Fourier, Cabot, az angol Owen, Lasalle, Schultze-Delitsch s ki tudná mind elő számlálni, kik különböző eszközökkel, de ugyanazt akarták elérni. — A szegénységet a földszinéről eltörölni, a kommunisták és socialisták tűzték ki föladatukul s ezek ideális törekvéseinek előmozdító az internacionale-n kívül a lasallei social-demokratikus munkás egyletek, melyek az állami és társadalmi helyzet átalakulásrai szükségességéből annak egész szerkezetét összerombolni, tabularasavá tenni s a lerombolt társadalmon egy ideális újja születendő örömmünnepet ülni föladatukká tűzék ki.

A szegénység az emberiség mélyen begyökerezett kóros állapota, de melyet a nemzet gazdák mely meggyőződése szerint csak a századok folyamában — eme kóros állapot gyógyítására — már használt s így tapasztalati gyógymódokat kell igyekeznünk alkalmazni viszonyaink tekintetbe vételével, nehogy az európai törvényhozás bebizonyult vizsgálatai újra experimentaltassanak.

Midőn valamely betegséget sikerrel akarunk orvosolni, annak egyszerűs-mind keletkezési és kifejlődési processusát kell tudnunk; így van ez a nálunk fölvetett kérdésnél, — miként lehetne állandóan orvosolni a szegénység szembeütnő nyilatkozatait? mondok állandóan, mert időre ily nagy fontosságú társadalmi bajt csak megállítani bűn, mindthogy a történelem tanúsága szerint borzasztóan boszulja meg magát az ilyenü palliativ intézkedés.

Hogy ezen nagy fontosságú kérdést századunk tudományának niveaujáról ítélhessük meg s ne csak nagy szavakkal kívánjunk tetszelgni, kell

hogy a kultur-historiai szemponton kívül physiologiai (élettan) jeleket az emberiség beléletében észleljük s figyelmünkre méltassuk.

Targyalási módunk nem egyéb tehát mint apathologia (körtan) és a therapia (gyógytan) szempontjából megítelni telvett kérdéssünket.

Az egész emberiséget egy egyednek véve kóros állapota jelenségeit megösmervén alkalmazni a gyógyszerrel mely által a tapasztalat tanúsága szerint a gyógyulásnak sikeresen kell előre haladnia.)*

Körtan (pathologia).

A szegénység fogalmához megkivántatik — mit mondani sem kell — ingyenes segélyt szükségelni azoktól, kik arra különlegesen (speciell) kötelezve nincsenek. Két főosztályra lehet visszavezetni az okot, mely szegénységet szül, a nagyon kevés terményre (productio) és nagyon nagy fogyasztásra (consumtio) előbb az elsőt, az után az utóbbit fogjuk tárgyalni.

A nagyon kevés termény keletkezik: 1) a tökéletes dolgai képtelenségéből, a mely — miután az emberi szabad akaratól tökéletesen független, majdnem minden műveltségi fokon egyenlő mérvben jó elő. Ily egyének amint anyagilag terhei az emberiségnek, éppúgy erkölcsi tekintetben roppant fekély i a társadalomnak, rendszerint a házasságon kívüli gyermekek szaporodását idézik elő. Sajnosan lehet egyszerűs mint tapasztalati, hogy nem egy eset adja elő magát, hogy ilyenü dolgai képtelenség a dolgozni nem akarás kifolyása s nem egy teszi magát munkaképtelenné, hogy az emberek könyörtelét igénybe vehesse. 2) A dolgozni nem akarás, egy nagy percentjét teszi ki az igen kevés termelvényből származó szegénységnek s a mely jelenség a közép kulturfokú népeknél bizonyos jogosultságot látszik magának igényelni s mi különösen figyelemre érdemes, hogy a hierarchiával szoros összeköttetésben van. Midőn VIII. Henrik a kolostó okat megszüntette, a tolvajlás oly kiterjedést vett Angolországban, hogy 72 ezer tolvaj akasztott fel, kik addig a kolostórok köpenyei alá vagy belé voltak burkolva, Franciaországban Bretagneban vagy Erdélyben Csikszékben, hol a hierarchia hatalma nagy, egy századdal hátrább áll kulturában és anyagi tekintetben a többi részekhez hasonlítva, Nápolyban a mult században 4000 lazaroni volt, katolikus országokban több a koldus mint protestans országokban, Olaszországban a koldust rendszerint Pius pápához utasítják, mintegy jelezni akarván a koldusság és a papság közötti szoros összefüggést — Kr. után 1000-ban Németországban minden 50 papra 200 koldus számítottak. (Folyt. következik.)

Közművelődés.

Angolország alkotmánya.

III.

Általában Angliát tartjuk legrégebb alkotmányos országnak, mely a többi monarchikus államok mintaképeül szolgál. —

*) Nem lesz fölszólás néhány az e tárgyban jelesebb munkákra utalni: Laville: De la charité legale de ses effets et de ses causes. Villeneuve Bargemont: Economie polit. chrétienne etc. 3 vol. 1854. Morten: Edeur. Geschichte der arbeitenden Klasse in England 3 Band 1797. Simpson Low: The charities of London 1861. Emoughan: Das Armenhaas und die Armen-erziehung in den europäischen Staaten 1859. Br. Gerardo: De l'assistance publique 4 vol. 1839. Oppenheim: Armenpflege und Armen-erziehung Berlin 1870.

Mai alkotmányos államiaságát azonban nem egyszerre, hanem csak lassankint, századokon át nyerte el.

A XI. és XII. század Angliában az átalakulás két terhes százada volt, a normannok hódítása, mely ritka kegyetlenséggel volt párosulva, Angolország egész társadalmi és állami életét megváltoztatta s csak a XIV. században, — midőn Anglia már elvált Normandiától s a két ellenséges faj észrevette, hogy érdekeik és ellenségeik ugyanazok, s hogy egy rosz király zsarnoksága ellen egyesülések nyújta a legnagyobb biztosítékot, — jött létre a két faj egybeolvadása, melynek záloga a „Magna Charta” lön, melyet közös jólétükre egyesült erővel vívtak ki.

Ezen egybeolvadással kezdődik azon alkotmány élete, mely azóta fejlődni meg nem szűt s mely példányképe minden szabad alkotmánynak.

Ugyan ekkor már ki volt fejlődve a királyi hatalmat korlátozó három nagy alkotmányos alapelv: a) hogy a király a parlament nélkül törvényt nem hozhat, b) hogy a parlament beleegyezése nélkül adót nem szedhet; c) hogy kötelezve van a törvények szerint kormányozni és a törvényességért tanácsadói és ügynökei felelősek,

A két utóbbi alaptörvényt a királyok nem ritkán szegték meg és játszották ki: mert ha a parlament bizonyos adót meg nem szavazott is, a királyok kölcsön nevé alatt vettek föl tetemes összegeket a néptől, melyet aztán soha vissza nem fizettek, — hasztalan mondtak ki a királyok kegyencei felett szigorú ítéleteket, az önkényes letartatás, börtönben tartás stb. sőt a királyi hatalmat kedvelő uralkodók alatt, de az első alaptörvényt árhágni még a legerősökösabb királynak sem jutott eszébe, — s ennek meg volt a természetese oka. A középkorban az angol alkotmány legfőbb biztosítékát abban lelto, hogy a királyoknak nem volt fegyveres erejük, mig magát az alkotmányt fegyverrel nép környező s a népet nagy könnyűséggel lehetett lobogó alá gyűjteni, hogy sérelmeit megtorolja s alapjait biztosítsa.

Később megváltoztak e viszonyok. A fegyverforgatás egy külön osztály feladata lett, a népből pedig a vagyonosság emelkedése lehűtötte a felkelési hajlamot.

Ma egy felkelés a vagyon megsemmisítését s a hitel tönkretése által az egész földgömb rázkództatását idézné elő — s ma épen e vagyonosság, az angol népek mindent felülmuló anyagi érdekei nyújtanak legnagyobb biztosítékot az alkotmánynak, mihez járul még Angolországának szerencsés geographai helyzete. Ezen, a többi államtól elszigetelt fekvésének lehet tulajdonítani, hogy az állandó hadseregnek tartása Angolországban nélkülözhető. A törvény egyenesen kimondja, hogy „a király béke idején a parlament beleegyezése nélkül állandó katonaságot nem tarthat.” Ennek pedig nagy hordereje s előnye föltre ismerhetlen: mert egyrésztől az állandó hadsereghez megkivántató tetemes költségektől az állam fel van mentve, másrésztől pedig ki van véve az uralkodó kezéből azon kétélű fegyver, mely epoly mentőszere a támadó ellenség ellen, mint a milyen gyilkok lehet a zsarnok fejedelem kezében a nemzet jóléte, élete, alkotmánya ellen.

Angolország alkotmányát századokon át fokozatosan fejlődővén, nem egy részletes egészben, hanem szétszórvva egyes szabadság levelekben s okmányokba foglalva találjuk. Lassuk a nevezetesebbeket. — Az 1215-iki magna charta, mely alapját képezi az angol szabadságnak. Ebben megvan minden, a mi azon kor fogalmai szerint a politikai élet alapját képezi, a vagyon- és személy-biztonsága, a köztehervetés korláto-

Videki megrendelések utánvétel mellett gyorsan s pontosan eszközöltenek.

ur és a bel- és külföld fővárosaiban lévő hirdetési irodák.

zása, a már egyszer megadott szabadságok fentartása, szabad kereskedés az országban; s mindez az országgyűlés védelme alatt áll; — a Habeas-corporis törvény, mely azt rendel, hogy a befogatottal, a befogatásnak oka 24 óra alatt közöltesse s ő ugyanazon idő alatt a törvény szerinti bíró elé állítsa, hogy magát védelmezhesse; — a Testact, mely szerint a száraz és tengeri hadseregnek csak az viselhet tisztséget, aki a királynak az esküt leteszi s az angol egyház szertartását követi — az 1701 jun. 12-iki törvény, mely a trónöröklést braunschweigi házra ruhazza; — a két unioact melyek által Scotia 1707-ben, Irland 1800-ban Angliával egyesítették — a katolikusok emancipációjára vonatkozó törvény 1829-ből, melynél fogva a katolikusok is jogot nyertek arra, hogy parlamenti tagokká lehessenek, — az 1832-iki parlamenti reform akta, melyről a képviselőnél fogurk szólani.

Kivonat

a megyei szervezet kidolgozásával Bácsbodroghmegeye bizottmánya által megbízott küldöttség 1871. évi július 12-én Zombor szab. kir. városban tartott ülése jegyzőkönyvéből.

Elnöklő főispán ur indítványára a megye jövőbeli szervezésének törvényleg elrendelt kiemelését illetőleg általánosságokban következő megállapodások jöttek létre.

A szervezési munkát elvégzésére három, harminc-harminc tagból álló, albizottság küldetik ki.

Az 1-ös albizottság a köztörvény hatóságok rendezéséről szóló 1870. 42. t. c. 91. §-nak a) pontja értelmében, tervet készít a törvényhatóságnak szolgabírói járásokra osztásáról, — c) pontja szerint a tisztikar, a segédkezelő- és szolgaszemélyzet létszámáról, hatásköréről, a munka felosztásáról a fizetések mennyiségéről és aapidijak fokozatáról;

a 2-ik albizottság az idézett törvény-cikk b) f) g) és h) pontja értelmében véleményét ad a választó és választókerületek a kéréséről; összeállítja a választóinak névjegyzékét s elkészíti a legtöbb adót fizetők nevsorát;

a 3-ik albizottság ugyan azon törv. c. e) pontja értelmében tervet dolgoz ki a megyei arvaszék és az állandó választmány szervezéséről, — az arvaszéknek a törvény-székétől miként leendő átvételéről, egyszerűsítandó a fennálló gyakorlat alapján formulázandja ezen ügyek ellátásának és az arvaszék kezelésének módját.

Az e módon megalkandó albizottságokban elnökösködést főispán ur ő méltósága magának finta;tván, a mennyiben azonban az lehető nem volna, felhívta a küldöttséget, hogy mindhárom albizottságnál helyettes elnökök választása és általában a agoknak az illető albizottságokba leendő beosztásáról gondoskodják.

Erre az albizottságok elnök ő méltó-

sága előterjesztése folytán következőleg alakult meg.

Az első albizottság elnöke: főispán ur ő méltósága s akadályoztatása esetében h. elnöke Kovács Alajos urb. alispán;

Tagjai: Koczak Pál 3-od alispán, Lovász Mihály főjegyző, Szegő János főszámvevő, Antunovits Máttyás, Klacsányi István, Simonovits Elek, Molnár István, Horváth Kálmán, Barthal József, dr. Spiczner Mór, Milassevits János, Gertinger Adolf, Gföller Károly, Raisz Sándor, Lóczy Kálmán, Gottlieb Márton, Kulcsics Ágoston, Kósa Ádám, Tury Máttyás, Vojnits Sándor, Vujevich Zikar, Karvázy Zsigmond, Csopor Gyula, Lutinovits n. János, Markovits László, Simits Uros, Pilaszanovics Jenő, Knézy József és Alföldi Gedeon.

A második albizottság helyettes elnöke: Pál Antal s a mennyiben akadályozva volna bíró Mátthényi József, többi tagjai dr. Stojkovits Péter, Sándor Béla, Nyers Lajos, Kovács Kálmán, Peanich Iván, ifj. Szemző János, Szemző István, ifj. br. Rulits József, Milassevits Márton, Ruchl Péter, Dik Stamszló, Flotikozits Sándor, Tritster József, Birli Károly, Armbrust Péter, Tavassy Antal, Bende József apát, Vajzer Ferenc, Karácson Gyula, Földváry Alajos, Vidikovits Péter, Rulics Máttyás, Vojnits Dávid, Bilitz László, Schwoll Tamas, Lutinovits Gyula, Zikó Sándor, Hetteszheim Imre.

A harmadik albizottság helyettes elnöke: Zikó Péter 2-od alispán, tagjai: Grossschmidt Gábor, Széchenyi József, dr. Rutay József, Gartner Ferenc, Theofanovits Sándor, Draculits Gábor, Sándor György, Jakoby Sándor, Stojkovits Szilárd, Jarkovits Antal, Kovács Ágoston, Grossschmidt István, Pincovits Öljón, Hoffman Mihály, Szalmitsy Zsigmond, Sándor István, Schmausz Ede, Batogh György, Dömötör Karoly, Zsarkó Antal, Scultey Ede, Zsulyevits Dom, Erdélyi Mór, Heyes Károly, Tattity Minutin, Capernus István, Mihelics János, ifj. Pancezman Béla és dr. Ambrosovits Károly.

Az ekkép megalkandó albizottságok utasítottak hogy munkálkodásukat azonnal megkezdjék s annak eredményét az elnök főispánnak haladéki mellől mutassák be, hogy a kidolgozandó tervezetek a f. é. aug. 20-án egybeülendő küldöttség biralata alá terjeszthetessenek.

Az albizottságok ülésein a küldöttség minden tagja jelen lehet s a tanácskozásiakban részt vehet, de szavazattal nem bírhat. az albizottságok a megyei tisztviselők segélyét és szakismeretét igénybe vesetik az okból elnök ő méltósága által az összes tisztikar a segédkezelőnyújtásra utasítandó lenni.

Az albizottságok munkálatait kiayomatásáról és az egyetemes küldöttség tagjaival közlendéséről a küldöttségi elnök gondoskodik.

Az egyetemes küldöttség ülései nyilvánosak.

Minden tervezett két eredeti példány-

ban az elől hivatkozott törvényszakasz minden pontjára nézve külön szerkesztendő.

E felől a küldöttség elnöke s összes tagjai maguk mihozartása végett, jegyzőkönyvkiadvonattal értesítették a rendeltetést.

Hangok a központból.

Zombor, 1871. jul. 24.

(Folytatás és vége.)

A központban egyébiránt a 28 foknyi jó meleg idő dacára is, elegeteképen mulatságos élet uralkodik. — Tessék csak valamit nézni egy kicsinykét a városban. — Aha itt kacérkodik mindjárt egy a közpörszerű jóval nagyobb falragasz. — Nezzük csak meg mit iger. — Ah igen! Bakodi Lajos művész hazánkba értesíti a n. é. közönséget, hogy hangversenyt ad. — Fajdalom magá a jelentés csak 3 nyelven van hirtve: magyarul, németül, és szerbül, és így történt azon kellemetlen kellemetlenség, hogy egy Krassó megyéből Zomborban időző oláh és egy Bokharából jövő és Zom oron keresztül Göl-Baba sírjához zarándokoló társ család az egész hirdetésből egy betűt sem érthetett. Hiszünk azonban, hogy jövőre az illetőt könnyen előforduló esetek is, az illetők által kellő figyelemben fognak részesülni.

Ete annak idejében elmevünk a hangversenybe, — mely az úgynevezett „Trauben Garten“-ban (nincs még magyar neve) tartatik, és úgy észlelük, hogy meglehetősen nagy számu közönség gyűlt össze, közreműködött a bájos Leitter Aranka kisaszony is, a ki szép és szabatos zongora játékaival megérdemelt tapsokat aratott; és ő kivül még az „ifjúsági dalkör“, mely egy néhány gyönyörű dalt énekelt.

Bakodit azt mondják a műértők, hogy jelesen játszik; kétségtelen, hogy igaz van; hanem mi mindig attól tartunk mikor zongorázik, hogy enthusiasmusában egyszer csak tréfából halva marad a csata-, illetőleg a koncert téren. — No hanem azt tessék elhinni, hogy szörnyű nagy lelkesültséggel játszik; és e mellett kezével, lábával, fejével és szemével hatalmasan működik; sőt egy igen szemes fiatal honpolgar egész határozottan azt állította, hogy ő látta mikor, egy irtóatosan nagyszerű akkordnál meg az orrával és egyik fogával is reá ütött a billentyűre. — Ó tempora! ó mores — de csak esztalán a mai ifju nemzedék.

Menjünk tovább. — Hát ez meg már micsoda? Olvassuk csak: Heute Samstag! Heute Sam-tag!! Heute Samstag!!! grosses allgemeines Volksfest.

Nur noch heute! Nur noch heute!! Nur noch heute!!!

Morgen ist nun alles alles aus! Morgen gehn wir heute in Trauben Garten

Zu die Künstler hinaus. Grand illumination mit Concert stb. szóval 20 új krajcárért agyon nézheti mindenki magát.

No az ördögbe ilyen poetikus szellemű

program után, és ilyen prozai csekély pénz mellett, már csak meg nézzük a künst. beroket; no meg azután fele se boldogság a mit igernek; többek közt „eine komische Scene zwischen Bismarck und Napoleon.“ Végül bengaliai fény és szurok faklya!!

Ott vagyunk; no már t. i. a Trauben Gartenben; az 5-ik előtti cigány banda szerény gixerekkel vegyítve mulattatja a békétfüro központi füleket; a szemek pedig meredien tekintenek az egy pár önyi magasban kifeszített kötéltre.

Dobolás, fityülés, trombita harsogás és harci zaj között előbukkanik egyszerre két komédias, pardon akaron mondani erőművész; az a melyiknek feje tetején 3 szál haj székelt, bizonyára Bismarck, az a másik kipödrött bajuszú meg kétségkívül Napoleon. — Bizony nagyon jól voltak ábrázolva.

Egy darabig híven a historiához esintalankodnak és ingerkednek egymással, és hol az egyik, hol a másik tágit: végre neki mennek egymásnak. — Napoleon ekkor elnyulik a kötélen, Bismarck állépi, és e közben löti a esörgő sapkát — mely tulajdonképen koronát ábrázol — Napoleon fejéről. — Eenyből áll a komische Scene. — Tessék elhinni, hogy nagyon szép volt. — Jöttek azután a bukfenek, és több e féle érdekes látványosságok, melyek helyett jobbnak tartottuk szomszédunk szép szeméibe, tekinteni és így nyomtalanul röppentek el előtünk.

E hó 26-án megkezdődnek a nyári balok is, és tartatnak minden szerdán este a „Trauben“-kertben.

Megérkezett Mannsberger J. is Pécsről szintársalataival; eleve a színpadot a „Trauben“-kertben akarta fölláttani, de az igazgató megtekintvén a helyiséget, rendkívüli atacsónak, és így haszna vehetetlennek találta; és nem akarván a központi közönséget a megfőlés és megfűlés veszélyének ebben a nagy melegben kitenni, a „Vadászkürtben“ tarja az előadásokat.

Folyó hó 22-én „Fokról fokra“ című esinos új operetben mutatták be magukat. — Ezútnagában sines egyébiránt bíralatot írni a színészek játékaról; és egyelőre csak annyit jegyezünk meg, hogy találkoznak a társulatnál jó tehetségek, és ügyes színészek és színésznők, a kik bizonyára a közönség tetszésével találkoznak.

Igazhívő műzülman.

Amerikai levél.

New-York, június 30.

(Folytatás és vége.)

Ha találkozik az amerikai fizetemberrel, szivesen köszön, sőt többször megesk, hogy meghív a legközelebbi „Bar Roomba“ egy pohár sörre, de meg lehetsz győződve — csupán azért, hogy mentül előbb szabaduljen tőled. Sőt megtörténik, mint magam tapasztaltam, hogy ha beszédes emberre akad, hogy megfizetve az ital árát, melyben megelőztetni magát a viláért sem hagya, mivel Yanke Gentleman is egyuttal — hogy kezded nyom egy ujságot, mondván: „ke-

TARCA

Kirándulás a központból.

Baja, 1871. jul. 18.

Azt mondja a Kórán, hogy minden igazhívő müsülmánok életében legalább egyszer el kell zarándokolni Mahomed sírjához Mekkába, és ott kenetteljes arecal, a földre borulva, a földön esúszva és poihüvelyét kegyetlenül össze vissza korbácsolva, könyörögni a nagy Allah kegyelméhez, hogy őt holtá után a paradísom boldogságában részesíteni kegyeskedjék.

Mi ugyan a mekkai utat egy kissé messzinek talaltuk, hanem dacára annak, miután mint igazhívő müsülmánok vérünkben van a zarándoklás, nem mutaszjuk el olykor olykor a hitetlen gyavrok között: apróbb kirándulásokat tenni, hogy imígyen a Kórán parancsainak legalább némileg e e részben eleget tethessünk.

Igy történt, illetőleg jött létre a bajai kirándulás.

Ah Bajára! — a szerelem, a dallok, a szép hölgyek, és a vig cimborák hazajába, mindig kéjes örömmel zarándokol az igazhívő müsülmán.

Gyalog, loháton, szárazon és tengeren eleget utazván, ezuttal nem tagadhattam meg magamtól az élveztet — tengelyeni utazni.

Miután tehát jól megviselt turbánomat fejembe, eszükomat pedig homam ala eszlantam, és sok vihart latott kaitányomat nya-

kam körül keritettem volna, Allah segítségével nem különben a kocsi elé fogott két lonak közreműködése mellett megindultam tengelyeni utamra.

Kocsim elé két apró, gyors lépésű sofőr lo volt befogva, melyeket egy hitetlen, hamis életű, iszonyu böbeszedű bunyevác kocsis vezérelt, magam pedig Ázsiát és az igaz hitet képviseltem.

Kocsisom a központi nedűből a kelletinél többet élvezvén, szörnyű sokat beszélt és rettenetes nagyokat karomkodott. — A dolog meglehetősen untandó volt — ha történetesen figyelek és nyelvet értemet volna. Végig robovga, illetőleg végig rázatva a központ gödrein, dobogó kebellet fordítottam hatat.

Igen, dobogó kebellet! No de hiszen hogy is ne, mikor a központ egyik házának egyik ablakából egy gyönyörű szőke gyermek arany fűrtökkel, ragyogó kék szemekkel és bübajos mosolyal rozás ajkain és fehér kendvel harmateppentette kis kezében intett Isten — illetőleg Allah hozzádot, az igazhívő müsülmánok, — és a mellett az ábrándos kék szemek azt látszottak mondani hogy a „mieelőbbi viszonylatára“.

Ah, hogy ne lenne és hogy ne jönné ilyenkor gyorsan a paradísom után áhítózó jamber török.

No de hiszen regényes is volt utam...

A nap vidaman — jobban mondva égetően mosolygott az égről, a verebek gyönyörűen csipelték, a legyek kitaró szorgalommal dongtak körülükem, egy pár kavasz kutya kifogástalanul vonított, a bácskai por magasán és büszkén emelkedett az éznek és a szemnek, s tetejébe 27 foknyi jó

meleg levegő tette véghellen kellemessé az időt. — Szóval: menykő meleg és poros nyár volt a nagy természetben.

Tessék azután mindezekhez kiegészítő részül a bácskai országutakat hozzá száítani, a melyek ép úgy mint a zombori utak az öreg uristen gondjaira vannak bízva és fogalmuk lehet önöknek a tengelyeni utazás kelleméről.

No de hiszen türelem, a minő gyorsan haladnak nálunk a vasuti építkezések, nem adok neki 10—15 gyenge évecskét és hihetőleg a gőz rójével röppítettünk a központból a világ minden ismerős része felé.

Mentünk mendegéltünk, vagy mit beszéltek a gyors labu sokak lovak ragadták tova fatengelyü kocsinkat Gákova felé. — Gákován bizony épenséggel nincs semmi nevezetesség; tökéletesen olyan mint a többi német falu; közepén van a templom, jobbról balról az iskola és a plebania épülete szemközt a nagy korema és a község háza és ezzel kész lennék Gákovával. — Hanem dacára ennek rám nézve még is egy kicsinykét emlékezetes maradt Gákova, és ideiglenesen nyomat hagyt kebelemben, illetőleg képeimen. (Folyt. köv.)

Az elmebetegségekről.

Virter Karolytól.

(Vége)

8. elmebeteg.

Első intrádára mindjárt azt kérdé a hallgatóságtól: bóríben van-e a kultus miníster? igen, volt egyiknek válasza „hát ott egye a fene“, volt felelete.

Egy szemfüvet viselő orvos növendéktől kérdé: miért viselsz papa szem-

ifju, tedd le azt, elrontod vele szemedet. — Majd folytatja: Hát Aponyi hol van? miért nem adja vissza könyvem, amit irtam? — Felhoz több egyént a 48-ik ényben szereplők közzül, de mindenkiről kicsinylőleg nyilatkozik, Kossuthot is becsmerli. Beszéli magáról, hogy mindég a menyországba volt, csak most van a pokolban.

9. elmebeteg.

Egy kapucinus szerzetbeli pap, magas sovány alak, bejövén mindenféle keresztet és áldást hány. Rövid ideig mig t. i. az előadás tárgyát képezte, ilyen s ennyi gondolat szökdécselése vannak. Wenn Gott donnert, müssen Ameisen suchen. Sanitas prima. Princeps apostolorum. Numera dreiszig. Sum ego servus. Bene est. Spiritus Vater. Di: ersten Novizen. Mein Schiff segelt. Jungfrau Marie. Kniel nieder und betet. Hat niemand eine Pfeife. Vielfach. Hofficias pro hodie cras repetemus.

Megjegyzendő e betegről, hogy gyakran a legjozanabb időtorekkel bír, s ilyenkor a legjozanabb észbeli foglalkozásra is képes.

10. elmebeteg.

Tökkel ütött a nevem — uzymo d — de kiszolgált katona vagyok. — Ma kaptam szép ruhát, rokkoc-kát, hűgöcskét — azon képzeletben van t. i. Apám szűrszabó volt én szűrszabó köllök vagyok. Nincs egy krajcárom sem, de azért szeretem az egész világot.

Lássunk most már az elmebetegség

IV. részét,

a tulajdonképi örülltséget.

(Vesania, Wahnsinn.)

Az örülltség elnevezése alatt egy saját

gyedn
ress
vasúr

a tözs
a tözs
tüket.

töleg
meg k
ebédő
negyed

iroditi
álomá
gömlü

a gy
Street
le a p
lyamok

a gépe
ugy ho
sürgön.

A
magány
legköze
az áru
nyeresz

E
ról tes
tudom

II
dea am
mennyé

elhagy
kezdve

rosban
végképe
rendőre
gyedbet

A
zatán,
zával
amerika

családja
napjait.

E
lárd ép
könnye

tott mod
modortó
nek tűn

pompás
rendezés

honosi v
rikai az

Az
dül lak

lakai ak
ladját m
mentve

S
kasmód

osztály
a szegén

kik, s l
komfort

számos
át és m

lunesját,
áll, este

falura m
elvezni.

Kis

ságos kó
actei;

1-sz
hanem m

vagy néh
talajdon

3-ik sádi

2-sz

önérzette

igen emel

téveszméi

mebeteg.

Lir, mely

méből ler

mévő ész

3-sz

gyógyíthat

igen, az ő

ingezet lár

eszmé igen

az elmebe

isten, a ki

ségn-k ne

nem fejlőd

nál, és ne

az idegret

ötült hallá

De la

Molna

nő, gond e

szinü ruha

tény, és is

ingezet lár

kivüli szép

egy kissé o
tak. — ige
győződésbe

zai csekély
szük a küns-
e boldonság
e komische
Napoleon.
faklya!
'auben Gar-
nda szerény
a békétlő
ig meredien
gagasban ki-
a harsogás
k egyszerre
ondani erő-
tejein 3 szál
az a má-
gkivül Na-
ollak ábrá-
riához esin-
ymással, és
végre neki
ekkor el-
tejein, és e köz-
mely tulaj-
apoleon fe-
e Scene. —
ép volt. —
több e fele-
helyett jobb-
p szeméibe,
öppentek el
k a nyári
zerdán este
is Pécsről
ot a Trau-
rendkívüli
hetetlennek
onti közön-
veszélyének
a „Vadász-
okra“ című
e magukat.
ánt bíráló-
és egyelőre
y találkozo-
és ügyes
zonyára a
nak.
üzülmán.
ianius 30.
zletember-
r megcsiki,
r Roomba“
szegényebb
szabó-
mint magam
és emberre
és, melyben
om hagyja,
tal — hogy
lván: „ke-
medet. —
an? miért
irtam? —
en szerep-
lőleg nyi-
i. Beszéli
zágba volt,
ap, magas
kereszt-
ig t i.
a s ennyi
Wenn Gott
i. Sanitas
mera drei-
Spiritus
hiff segelt.
nd het-t.
i. Officiis
y gyakran
lyenkor a
is képe-
ymo d —
la kaptan
— azon
szabó volt
egy kraj-
egész vi-
etegség
t s ó g o t.
egy saját

gyednek több ideje van talán, de én büssi-
ness ügyében járok, szívesen látom jövő
vasárnap nyári lakomban itt és itt.

A bankárok, vagy kiknek üzlete inkább
a tőzsde árfolyamának befolyása alatt áll,
a tőzsde bezárása után szinte zárják üzle-
töket. Hogy mily praktikus a tőzsdét ille-
tőleg a new-yorki bankár vagy kereskedő,
meg kell említenem, hogy minden nagyobb
ebédő helyiségben és több e kereskedelmi
negyedben levő hírlap szerkesztőségek nyit
irodáiban, a tőzsde sürgönyei részére kis
álmások vannak berendezve, hol egy füveg-
gömb alatt majdnem szakadatlanul működik
a gyönyörű művezetű kis gép, mely a Wall
Streetből igazgatva, szemünk előtt nyomja
le a papíros szalagra a különböző árfolya-
mokat, melyek igen hosszadnak léven —
a gépecske alatt álló kosárba gyűl össze,
ugy hogy sokszor még az előbbeni napok
sürgönyei is megtekinthetők.

Az amerikai bankár vagy üzletember
magányos irodájában, ugy ebédjénél s a
legközelebbi lapszerkesztőnél értesülhet
az árfolyamról, mely netáni veszteségét vagy
nyereségét jelzi.

Ez minden esetre oly gyakorlatiasság-
ról tesz tanúbizonyosságot, melyet mi — nem
tudom mikor fogunk elérni.

Ha az üzlet esendőségben van, min-
den amerikai, ki ily prózai, de gazdag erod-
ménnyel kezesgető foglalkozással bír, siet
elhagyni a várost, úgy hogy 2-3 óráttól
kezdve szemlatomást csinál az alsó vá-
rosban a forgalom és 5-6 óra tájban
végképen megszűnt, hét órákor pedig — a
rendőrökön kívül alig találni embert e ne-
gyedben.

A lóvonatu vaspályák számtalan ága-
zatán, a számos gőzkompok, vasutak szá-
zával — mondhatnám ezrével szalítják az
amerikai üzlet férfit falusi lakába, hol
családjá körében éli le élete legboldogabb
napjait.

E nyári lakok korántsem valami szil-
lárd építmények, sőt igen gyakran fából vannak
kényvedén építve, egyáltalában csak itt lá-
tott modorban, mely az ismert svájci faépítési
modortól nagyon el tér. S mily egyszerű-
nek tűnnek fel ily nyári lakok kivülről. annál
pompásabb és fenyegebb annak belső be-
rendezése. Az angol komfort itt is meg van
honosítva, sőt némely tekintetben az ame-
rikai az angol még felül is mulja.

Az amerikai szeret családjával egye-
dül lakni s ezért minden városi, mind falusi
lakai akkép vannak berendezve, hogy csalá-
dját minden más alkalmatlakodása előtt
mentve tartja.

S ne gondoljuk, hogy ily modorú la-
kásmod csak is a gazdagabb amerikai
osztály által követetik. — Oh nem!
a szegényebb és munkás osztály is ugy la-
kik, s legyen laka kisebb, de aránylagos
komfort és kényelem ott sem hiányzik. Sőt
számos munkás szinte falun lakik nyáron
át és magával hozván déiben elköltendő
lunesját, mi leginkább kenyér és húsfelelőből
áll, este a millionárius bankár mellett szinte
falura megy friss léget, és családi örömeiket
elvezni.

Kis lakának és szobáinak padlóiról

nem hiányzik a „szönyeg“ amit otthon csak
felsőbb körökben szoktunk meg. Van neki
szület „Front parwar“ja a mi itt amerikai-
ba az európai „salon“t helyettesíti, back room,
front room, bed room, egy szóval: majdnem
minden, mi a gazdagabb amerikaiak, csak
hogy kisebb és szegényebb kiadásban, való-
ban a munkás osztálynak anyagi helyzetét
sehol sem tapasztaltam jobbnak, mint itt
Amerikában, hol, ha csak felig meddig gaz-
dalkodik, kell hogy valamihez jusson s pár
év alatt meggazdálkodhat egy esinos össze-
get. S életmódja is sokkal emberibb, mint
Európában.

Az ügyes ember itt nagyra becsülik
és az amerikai ritkán bocsajlja el, hanem
jól meg őrzi a tehetséget, úgy hogy Euro-
pában soha sem fogják talán a tehetséget
az egyszerű munkás személyében hasonló-
képea megfizetni.

Azért van, hogy ki az amerikai viszony-
okat, az itteni személyes szabadságot
rendkívül kedvező üzleti viszonyokat nem-
leg ismerni tanulta, ritkán van kedve a
ven el maradt Európába vissza menni, s
sokak, kik erősen el voltak határozva ha-
zajukba vissza menni, megszokva és meg-
kedvelve az itteni viszonyokat; itt maradtak
s ki tudja talán fogják-e hazájukat ismét,
mivel akaratlanul az „ubi bene, ubi patria“
nak áldozatai lettek. Liptay Pál.

Levelezések.

Török-Becsze jul. 26-án. 1871.

Tisztelt szerkesztő úr!

Történezt viselt, nem történezt viselt
emberek, egyiránt szeretik a nehéz kérdések
elintézését (gördüsi esom) megoldásához ha-
sonlítani. Mután Nagy Sándor nem varakozott
arra, míg a telemezen XIX-dik század —
mely a vizen, szárazon, és levegőben repü-
lést feltalálta — kísértse meg e megoldást,
sem Pulszki adressét nem tudt meg, hogy
a nemzeti muzeumba küldötte volna, megör-
zés végett a bannuló utókor számára; így
kénytelen vagyok, csak úgy latatlanban adni
e híres csomoról azt a véleményét, hogy azt
még nagyon könnyű lehetett megoldani, mert
létezett. Megoldása lehetetlenné vált akkor,
midőn már megoldottak (illetőleg szétváltak)
s nem volt többé. Mi a célja e feneketlen
periodusnak fogja kérdeni valaki? Csak
annyi, hogy kifejezzem vele, miszerint sokkal
könnyebb írni, ha annyi a tárgy hogy azt
sem tudjuk hol kezdjük, mint ha nincs mi-
ről írni, mert ekkor azt sem tudjuk, hol
végezzük. Nagy feladat érdekesen levelezni
még tárgyi birtokában is, de nagyobb még
ha levelezni akarunk, s nincs a mi fölött
megkezdjük. Ily szabandó dolguk van a kis
városi levelezőknek s ilyen volna az enyém
is, ha mint Deus ex machina nem jutna
eszembe hogy mily fontos, s helyileg leg-
alább mily érdekes eseményről nyújthatok
tudósítást. Megejtették a szokott évi vizsgá-
latokat városunk legfelsőbb, s legalsóbb tan-
intézeteiben, az elemi iskolákban. A dolog
magában vidéki olvasóinkra, ha nem is bir
érdekel, érdekel fog birni a tény, melyet

szemtanuként állíthatok, hogy a művelt kül-
földön sem viseltetik a közönség nagyobb
érdekel az elemi tanügy iránt mint váro-
sunkban, s hogy etekintetben nagyobb hala-
dást még ott sem tapasztaltam. Hadd szóljak
részletebben. A különböző osztályokban
több egymásutáni nap tartott meg a vizs-
gálat, az iskola széki elnök, a tagok, a ta-
nítói kar, a ref. s kath. lelkészek, s számos
ügyorát jelenlétében, s teljes négy óraig
tartott. Az eredményről, azt részletezve sem
lehetne többet elmondani, mint azt, hogy az
illető tanító urak lehettek máskor is oly le-
kiismeretesek, de oly buzgók mint e tanévben
még soha nem voltak. Különös elismerést
érdemel az iskolaszék ősz elnöke Dr. Led-
nický István úr, ki hajlott kora, s gyengél-
kedése dacára az egész délelőt egy
folytatban a hőség- és szorult levegőben tö-
ltötte. Ha — mint mondják — az iskolaszéki
üléseket is ily buzgalommal vezet, úgy csak
azt kívánjuk, hogy sok ily férfit a hazának!
Feltűnt azonban az elnöki szék az alatt,
hogy semmi sem tűnt fel rajta. Az elnök, s
a maskor elnökölni szokott eseres szerényen
vonta meg magát egyik jobb, másik balfejjel,
egyedül a nagy asztal tartotta meg semleges
seget, s maradt mind végig a maga helyén, s a
közönség, mely még is gondolatolalt anyit hogy,
ha Mohamed nem megy a hegyhez, akkor
a hegy sem megy Mahomedhez. Különben
tanodánk községek levén, hihető, misze-
rint eseres úr azért nem vélt elnökösöd-
henni, mert ily esetben a lelkésznek csak a
hitoktatás lehet feladata. Ezt látszik legalább
igazolni távozása a nevezett tárgyból történt
vizsgálat után, példázva az evangélium ama
szavait: egy kevéssé, s meglátok engem, ismét
egy kevéssé, s nem látok engem. Tegnap
holgyek is voltak jelen.*) Ez mit csak
azért sem halgathatom el, mert fővárosi
lapjaink sem mulasztották megnevezni a
holgyeket, kik az akademia vagy kislaludi-
társaság üléseit látogatják, hol több az a mi
vonz, s így kevéssé ok van arra, hogy
megjelenésüket oly nevezetességek tartassák. Egy,
ha nem is annyira nevezetes, mint boszantó
epidos is volt. Egy halgató kikelt az egész
publicum előtt a „mit ellen, mert egy ke-
zét nyújtogató fiut nem halgattok ki azonnal.
A hivatalos proclator úr egy volt ama neve-
zetességek közül, kikről már egy nagy nevű
német költő éneklé:

„Es gieng ihr neunundneinzig,
Und zehnmal neunundneinzig.
Auf einen Fingerhut.“
No de azért, mint egy épen nem költő
ismerősöm jegyzé meg — azért irom ide. —
Üheltünk ismét egy ünepnapot,
Kaptunk egy kántort s mind a két papot.
Levelem tárgyának igazolására még csak
annyit hogy, vagy érdeklé e lap tisztelt ol-
vasait vagy nem. Ha érdeklé; úgy eo ipso jól
választottam. Ha nem; úgy s oktassuk ahhoz,
hogy a népnevelésügy iránt érdeklődjék, mert
ez, azt csak előmozdítja. S mi sajtotta porba
Páris, mi fűtött a porosz lándzsa nyitotta
sebnél is halalosabbat, a francia nép testőn?
A párisi felkelés. Végre mi birta a párisi

*) Köztük Istványné úrhölgyet ismertem meg nagyanyjával.

felkelőket ily herostratusi tettek, arra meg-
felel saját statisticájuk, melyben százezrekre
megy az olvasai s irni nem tudok száma.
Behányl Jenő.

Különfélék.

— E hó 6-án rendkívüli közgyűlés
lesz a szokott városi helyiségben.

— Kártyázó lebujnánk és a
városban elágazó kártyázó klubokról van-e
rendészetünknek tudomása nem tudjuk, de,
hogy ezek létkelenül úzik gyalázatos mes-
terségüket, több felől panaszokdva hallot-
tuk, — kérjük rendőri közveinket e rész-
ben erélyes fellépésre!

— A Palicsnak versenytársa akad
borozsma mellett. Egy gyönyörű fiatal erdő
középen kristal tiszta sziklás tó-fürdőül
használtatik, mely orvosok állítása szerint
sokkal erősebb a palicsnál semmiféle állat
a tóban és közelében nem él meg. Megnyi-
tása roppant számú és díszes vidéki közön-
ség jelenlétében július 28-án történt meg.
— Törzshke miatt a helybeli zenede
vizsgájáról szóló bírálatot jövő számunkban
fogjuk hozni.

* Az éjjeli éktelen ordító zások
és zene szóvali kísértetések a nyugalmas
polgárokat nem egyszer riasztják föl alma-
ikból. Kérdészetünk intézkedhetne ez ügyben;
erélyességre hívjuk föl, mely által a rend em-
bercinek becsülését nyerhetnék meg, vagy
talán inkább szeretik a rakonezatlakok bá-
rátságát?

— A szabadkai takarékpénztár
és népbank forgalom kimutatása 1871-ik
év július havára.

Bevétel. Mult havi pénzmaradvány
4747.94, törzsbetétből 759.—, takarékbet-
etéből 49,564.26, váltókból 23,255.51,
jelz. fekt. hit. váltókból 6270.—, jelzálog
kölesönökből 6185.—, kezeségi hitel köl-
esönökből 5537.—, előlegek értékpapirokra
5010.—, előlegek kézi zálogokra 1105.50,
magán értékpapirokból 2080.—, magy: ál-
lam vasúti kötvények kamataiból 762.30,
6% kamatokból 2119.5, késedelmi kama-
tokból 61.23, átiratási díjakból 1.—, 2%
kezelési díjakból 696.22, irási díjakból
135.90, könyvecskék árából 5.75, kincstári
bélyeg díjakból 10.40, összesen: 108,576 frt
6 krajczár.

Kiadás. Takarékbetétekre 39,424.35,
váltókra 23,965.—, jelz. fekt. hitel váltókra
3270.—, jelzálog költsönökre 12,300.—, ke-
zeségi hitel költsönökre 8510.—, előlegek
értékpapirokra 5005.—, előlegek törzsbet-
etekre 2000.—, előlegek kézi zálogokra 862.—,
bécsi leszámított bank számlájára 762.—,
kamatokra 16.43, osztalékra 167.60, keze-
lési díjakra 299.32, üzleti költségekre 20.30,
irási díjakra 54.82, kincstári bélyeg díjakra
9.95, ingóságokra 10.88, irodai szerelmé-
nyekre 123.70, házbérré 150.—, pénzmarad-
vány 11,627.71, összesen: 108,576 frt 6 kr.
Kelt Szabadkán, 1871. évi július hó
31-én. Csik, k. v. Schmeier György, pénz-
tárnok.

Felolós szerkesztő Radics György
Főmunkatárs Hoós Dezső.

ságos kórfaj értetik, melynek jellegző tü-
netei:

1-ször: soha sem kezdődik mint ilyen,
hanem megelőzi vagy bukór vagy dühösség
vagy néha együtt, s csak azután áll be a
tulajdonképi örültség, mely már 2-ik vagy
3-ik stádiuma az elmebetegségnek.

2-ször: emelkedett önbizalommal és
önérzettel jár, azért gondolat menetei is
igen emelkedettek az ily elmebetegnek. így
tévészmei is. Sokat tart magára az ily el-
mebeteg. de külsőleg nyugodt. Rögeszmével
lir, mely rendszeres téves, mulékony örösz-
méből ered, de mely általánosan rögesz-
mévő lesz. (Fixa idea).

3-ször: Az ily elmebeteg soha sem
gyógyítható míg a dühögők és bukórosak
igen, az örült vagy marad ilyen, vagy át-
megy más nehezebb formába. Ha a rö-
geszme igen nagy formával bír, például, ha
az elmebeteg azt hiszi magáról, hogy ő az
isten, a király stb., akkor az nagy örült-
ségnek nevezetik. Az örültség a nőknél
nem fejlődik ki oly nagyon, mint a férfiak-
nál, és nem is hajlandók reá oly annyira
az idegrendszer gyengeségénél fogva. Az
örült hallási tévelygéseket is bír.

De lássunk pár örültet.

I. e l m e b e t e g.
Molnár Katalin — Szépen frizirozott
nő, gond és eszmál öltözve, halvány zöb-
szíű ruha apró strafókkal, hamu szíű kö-
tény, és tiszta chemiss-el. Fél éve, hogy az
intézet lakója. Rögeszméje, hogy magát rend-
kívüli szépségnek képzei — habar ekesett
egy kissé onnet, hol a szépséget osztogat-
tak. — igen sokat tart magára, azon m g-
győződésben él, hogy minden ember az ő

szépségét bámulja s hogy minden férfi
utánna jár, még saját fitestvérei és rokonai
is ő felette civakodnak. Látási és hallási
tévlygés-ei is vannak, a kezéért üzdő lo-
vagokat is látja, azok sohaját hallja; mire
magát boldognak érzi.

Látási és hallási tévelygés.

2. e l m e b e t e g.

Az orvos kérdésére mi baja van? fe-
leli hogy ő mehanismus és slavische spec-
taklie szenved, mert a neveletlen szellemek
sok fájdalmat okoznak neki.

3. e l m e b e t e g.

Rögeszméje a körül pontosul össze,
hogy magát Etei Kláranak hiszi s hogy
egyenesen az Arpadok véreéből származik. a
csak 16 éves leánya másik rögeszméje,
hogy szerencsétlen házasságban él férjével,
s hogy férjével nem valhat el, mert a me-
gye fegyveres hatalommal kényszeríti az
együtt lakásra.

V. o s z t á l y á t

az elmebetegnek képezik:
a tébolydottak vagy az elmebetegség-
ben szenvedők.

A tébolydottnál meg van ugyan az
örjeszme, de nem ökoskodik azon tovább
de az örjeszmeiket össze vissza zavarja és
minden rend nélkül adja azokat elő. A tár-
sadalomra nem oly veszélyesek, mint az
örülték, kik hamis praemis-siókból — (pél-
dául látuk a communistát, hogy ő Isten
küldöttje) — indulnak ki, — az indulatos-
ság sincs meg bennük oly fokban. A té-
bolydott ugy éi körülbelől, mint egy ér-
telmes állat.

1. e l m e b e t e g.

Neve: Laboda Lujza. Bejövén az au-
ditoriumba, azt kérdi: vajon az országgyű-
lés vagy a tekintetes megyéhez van-e sze-
rencséje? Az orvost Liedemann ügyvédnek
nézi s testamentum körülílyeitt bizza reá.
Midőn pedig az orvos hozzánk fordulva tö-
vényeiseire figyelmeztet, élénk disputába
bocsajtkozik, hogy ő nem bolond, őt ilyen-
nek ne mondja. Beszéli tovább, hogy őt dr.
Bernhard meg akarta mérgezni, mert iri-
gyelte szép hangját.

Mindebből természetesen szó sem igaz;
de oly komolyan adja elő, hogy ki téboly-
dottságát nem ismeri, meg el is hiszi.

2. e l m e b e t e g.

Állítja, hogy beszélt Krisztussal, a ki
azt mondta neki, hogy pipázni nem szabad,
csak ugy — ha mások nem látják.

3. e l m e b e t e g.

Belépvén azt kérdi, ki elég okos hogy
vele beszélhet, s szidia a hallgatóságot —
miért olyan gyáva és semmi hatalma sincs.
— Azt kérdi ki küldött benneteket ide, mit
akartok — uzmond — mind elverlek ben-
neteket, ki 60, ki 70, ki 80, ki 90 korbá-
csot kap

Zsemlye, turó, prezl. Bennünket bo-
londoknak néz.

Végre:

Az elmebetegek utolsó osz-
tályát a buták képezik.

A butaság, a gyenge elméjűség egy-
faját képezi, de származhat a búskomorság
vagy dühösségből is.

Háromféle butaság van:

- 1-ször: a született,
- 2-ször: a szerzett,
- 3-ször: a nyavatórészből.

Egy ilyen katona anyját a földre teri-
tette, s 32 kis dőfést ejtett rajta.

A buták gyakran gyujtogatók, india-
tosak és boszallók, eselekményeik követ-
kezményeit nem képesek megfontolni, de a
mi különös, gyakran a legkitűnőbb számolók.

Láttam néhány példányt ezekből is,
többi között egy székes-fehérvári embert, ki
azon hallási tévelygésből, hogy felesége az
ő vagyonát nevére iratta, megfojtotta. El is
mondja ezt egészen körülményesen, feleségem,
ugymond — könyörgött, hogy ne öljem meg,
de én selyemkendőt kötöttem nyakára, rá
ültem a hátára és megfojtottam. Akkor fe-
hérvár lepedőt terítettem ataja és szépen fel-
öltöttem, mikor ez meg volt, felköltöttem
anyámat, hogy ő is lássa, milyen szépen
fekszik.

Ezen elmebeteg később magát is ki
akarta végezni, láttam nyakán s egyéb test-
részein a sebhelyeket is, de öngyilkossági
szándékátan mindig megakadályoztatott. —
Látási tévelygéseiben gyakran megjelen
előtte meggyilkolt feleségeinek alakja.

Láttam végre több értelem nélküli —
már egészen felnőtt embert, kik hústömög-
nél ezebek nem voltak, hiányozva belőlük
az ész, mely az embert emverré teszi. —
Ezek csak bannultak s értelmetlen hangokat
adnak mint az állatok, úgy hogy a termé-
szet ezen számadó lényein csak elszomor-
rodtam.

GRAND HOTEL HUNGARIA PESTEN.

Első rangú szállodánkat ezennel a leghatósabban ajánljuk. Fekszik ez a város és a közlekedés központján felséges kilátással a szemközti fekvő Budára, a királyi várral s kertjeivel s azon festői tájra, melyet a pompás folyam (a Duna) úgy a lánchíd is oly élénk képe tesznek.

A szálloda 300 — egészen új s pompásan butorozott s minden kényelemmel ellátott szobát, s salont (termet) foglal magában; 120; 150; 2; 3; 5 s ezen felül menő napi árakkal.

Van benne egy ünnepély-terem — üveg-tetővel és diszudvarral ellátva, — ebédlő-, esemegeterem, elegáns kávéház, a legolvasottabb bel- és külföldi lapokkal.

Étkező-helyiség

14, 20, 25, 30, 40, frt s feljebb, havi árak mellett.

Az ujjkor

mindenféle kellékét, u. m. hideg és meleg fürdőket naponta kétszeri, társas és étlap szerinti ebédet és minden megkívántató kényelmet a legnagyobb készséggel -- teljes köteles szolgálattal pontossággal, tetszészerinti használatra ajánlják

Illmer és Zeillinger.

Közvetlenül innen elküldetnek mindenkor az átadás napján

HIRDETÉSEK

a világ minden hírlapjába nyereség-beszámítás nélkül, ugyanazon árak mellett, melyek a lapoknál számítottak.

Lang Lipót,
nemzetközi hirdetési irodája,
Pesten,
Dorottya-utca 9-ik szám, 1-ső emelet.

Van szerencsém a t. közönséget értesíteni, hogy **bizományi és szállítványi**

üzletem augusztus 1-től kezdve személyes kezelem alá veszem és ajánlom magamat minden e szakmába vágó megbízásokra, melyeknek legpontosabb kivitelét ígérem, egyszersmind képviselem az Adria-i biztosító társaságot, és elvállalok tűz-, jég- és ember életre biztosításokat, továbbá megrendelhetők általam sorsjegyek részletfizetésre, és ígérvények minden huzáshoz legjutányosabban nálam kaphatók.

Iroda: Lénárd-féle ház a főtéren.

Blau S.

Purgleitner J.-féle

általánosan kedvelt és orvosilag is kitünő hatásának bizonyult

STEIER FÜNEDEV

mindig friss minőségben kapható Szabadkán Reisner A. S. fűszerkereskedésében. — Üvegje 87 kr.

Rothschild & Comp. BÉCSBEN, Opernring 21. szám.

Megvételre és eladásra állampapíroknak, hitel-ígérvények, vasut-, bank- és ipar-részvényeknek, értékpapíroknak s arany- és ezüst-pénzeknek.

Megbízások a cs. k. tőzsde részére kész- vagy bántó-pénz beküldése mellett pontosan teljesítetnek.

Társas-játékok

20 darab 1864-ki csász. kir. osztrák államsorsjegy, részletfizetés mellett havonként 8 frt. — Evente 5 huzás: márc. 1. ápr. 15. jun. 1. sept. 1. Főnyeremény 250,000; legkisebb 150 db 200 frt. — Minden résztvevő teljes lefizetése után egy cs. k. 1864-es eredeti sorsjegyet kap. 20 darab magyar kir. államsorsjegy részletfizetés mellett havonként 6 frt. — Evente 4 huzás: febr. 15. máj. 15. aug. 15. nov. 15. — Főnyeremény 150,000 frt. legkisebb 104 db 200 frt. — Minden résztvevő teljes lefizetése után egy m. k. 1870-es eredeti sorsjegyet kap. 30 darab császári török sorsjegy részletfizetés mellett havonként 6 frt. — Evente 6 huzás: febr. 1. apr. 1. jun. 1. aug. 1. okt. 1. dec. 1. — Főnyeremény 600,000 frank, legkisebb 400 frank. — Minden résztvevő teljes lefizetése után 1 császári török 1870-es eredeti sorsjegyet kap. 10 darab herceg braunschweigi sorsjegy részletfizetés mellett havonként 5 frt. 4 huzással évente: febr. 1. máj. 1. aug. 1. nov. 1. — Főnyeremény 80,000 tallér, legkisebb 21 tallér. Minden résztvevő teljes lefizetése után két herceg braunschweigi eredeti sorsjegyet kap.

Érvényes minden huzáshoz 1868-ki államsorsjegy 20-ada 8 frt. minden utófizetés nélkül 1839-ki 20-ad 5-öde 10 frt. minden utófizetés nélkül.

Magyar kir. sorsjegyek 20-ad részletjegye 7 frt. jával minden utófizetés nélkül.

Ígérvények minden huzáshoz! Mindennemű sorsjegyek egyenként is kaphatók részletfizetésre.

Török sorsjegyek huzása augusztus 1, október 1, december 1, február 1, április és június 1.

Legelőnyösebb és megvásárlásra legajánlatóbb — részletfizetés mellett, a magy. kir. jutalék-kölesön-, ugyszinte a török császári kormány - sorsjegye.

Ezen sorsjegyek következő igen kedvező játéktérrel bírnak. Magyar sorsjegy évente 4 huzással, főnyeremény 250,000 forint. Török sorsjegy évente 6 huzással, főnyeremény 600,000 frank.

Az adómentesség előnye, az ártalm-kezesesség s az ingatlan zálogbiztonság ezen sorsjegyeket nemcsak legjobbakká, hanem legkedveltebbekké is teszi, s nem halaszthatjuk el ezen sorsjegyek megvásárlását már azért ajánlani, mivel a legkisebb nyeremenynél is szép — sőt a török sorsjegy-knél 100 frt-nyi — maradék van. — Továbbá a török sorsjegyek aranyban kifizetendő frankot kamatoznak, melyeket mi már az első részlet lefizetése után a vevőkhöz juttatunk.

Az első részlet lefizetése után minden nyereményre játszhatni. 5 frt. mint havirészlet lefizetése mellett magyar ugyszinte török sorsjegyeket

Kik e két sorsjegyre havonként 10 forintjával a negyedik részletet befizették — ingyen kapnak egy számszerű eredeti sorsjegyet. — Ezen sorsjegyeknek 3 huzása van. Megrendelések címzendők:

„Magaziner és Sterk“-hez váltóház, PESTEN, Deák Ferenc utca 7-dik szám.

Magyar sorsjegyek huzása: aug. 15., nov. 15., febr. 15., máj. 15.

Vidéki megrendelések utánvétel mellett gyorsan s pontosan eszközöltetnek.

KASTNER KÁROLY,

kőfaragó-mester Szegeden,

ajánlja a vasúti indóház melletti tulajdonosok számára, melyben mindenféle síremlékek gránit-, márvány- és készletben

Ezeket kívül felvállal még az említett közemek-némű megrendeléseket, biztosít sirboltok di-ajanlja magát épületi díszítmények elkészítésére

házában levő ujonnan s jól felszerelt kőfaragó műhelyében, valamint szászai fehér gránitból gazdag tártalhatók.

ből — a rajzminták beküldése mellett — bár szes s izlésteljes kiállítását, ugy szintén és mindennemű feliratok bevesésére. —

A lehető legolcsóbb árak számíttatnak.

Számos ily mű kiállítása kezeskedik vállalatom esinos kiviteléről. — Vidéki megrendelések pontosan eszközöltetnek. Tisztelt vidéki megrendelőim a mintarajzot is beküldeni sziveskedjenek.